

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Planeringstid i fritidshem

- Fritidslärares uppfattningar av planeringstiden.

Namn: Filip Opasinov & Viola Zander.

Program: Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem.

Uppsats/Examensarbete: 15 hp.

Kurs: Självständigt arbete (examensarbete) för lärare i fritidshem.

Nivå: Grundnivå.

Termin/År: VT/2023.

Handledare: Karin Lager.

Examinator: Johannes Lunneblad

Nyckelord: Fritidshem, Fritidslärare, Planeringstid

Sammanfattning: Syftet med examensarbetet är att undersöka vilka uppfattningar som förekommer bland fritidslärare gällande deras planeringstid samt arbetet med fritidshemmets måluppdrag, men även om tiden för planering är tillräcklig för lärare att uppfylla måluppdragen. Vi har genomfört kvalitativa intervjuer med sju anställda lärare i fritidshem där vi sedan använt en fenomenografisk ansats för att analysera intervjuerna utifrån deltagarnas svar. Resultatet som framträder i studien är att även om lärarnas planeringstid varierar tidsmässigt, behöver lärare mer tid för planering. Detta för att ha en möjlighet att uppfylla fritidshemmets måluppdrag. De faktorer som påverkar lärares planeringstid så att den inte är tillräcklig är exempelvis att lärare i fritidshem behöver arbeta som extra resurs i klassrum, eller då lärare har andra uppgifter som berör skolverksamheten. Vidare har vi redovisat i vårt resultat att det finns en skillnad mellan olika fritidslärares uppfattning av arbetet kring fritidshemmets måluppdrag. Några lärare i fritidshemmet upplever att de klarar av att uppfylla måluppdragen i stor utsträckning, medan andra upplever betydligt mindre av att arbeta mot fritidshemmets måluppdrag. Även brist på utbildad personal och dålig kollegial samverkan har påverkan på arbetet med måluppdragen. Helhetsbilden som förmedlas är att anställda inom fritidshemmet behöver mer tid för planering och detta med stor sannolikhet skulle underlätta arbetet mot fritidshemmets måluppdrag.

Förord

Examensarbetet har varit både intressant men samtidigt även utmanande, då vi stött på olika hinder under studiens gång. Vi vill tacka vår handledare Karin Lager som har haft tålamod och stöttat oss under studiens gång, speciellt i början av arbetet då vi upplevde det svårt att hitta en startpunkt. Vi vill också tacka Karin för hennes konstruktiva feedback genom arbetets gång som har hjälpt oss utveckla och förbättra vår studie. Vi vill även rikta ett stort tack till alla intervjupersoner som bidragit på ett konstruktivt sätt i vår studie.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Förord.....	3
1. Inledning/Bakgrund.....	6
1.2 Problembeskrivning.....	7
1.3 Syfte och frågeställningar.....	8
2. Tidigare forskning.....	9
2.1 Sammanfattning av tidigare forskning.....	11
3. Teorianknytning.....	12
3.1 Fenomenografisk ansats.....	12
4. Metod.....	13
4.1 Metodval.....	13
4.2 Intervju.....	13
4.2.1 Kvalitativa intervjuer.....	13
4.2.2 Semistrukturerade intervjuer.....	13
4.2.3 Positiva respektive negativa aspekter med intervju.....	14
4.3 Undersökningsgrupp.....	14
4.4 Urval.....	15
4.5 Genomförande.....	16
4.6 Analysprocessen.....	16
4.7. Studiens trovärdighet.....	17
4.7.1 Trovärdighet.....	17
4.7.2 Pålitlighet.....	17
4.7.3 Generaliserbarhet.....	18
4.8 Etiska överväganden.....	18
5. Resultat.....	20
5.1. Lärares uppfattningar av planeringstid.....	20
5.1.1 Inte tillräckligt med tid för planering.....	20
5.1.2 Nöjda med den planeringstid som tilldelats.....	20
5.1.3 Reglerad tid för planering.....	21
5.1.4 Planeringstid försvinner.....	21
5.2.5 Uppfattas som bortprioriterad.....	22
5.2.6 Rektors ledning.....	22
5.2 Lärares uppfattningar av arbetet om fritidshemmets måluppdrag.....	23
5.2.1 Problematiskt.....	23

5.2.2 Uppfattas täcka stora delar av fritidshemmets måluppdrag.....	23
5.2.3 Dålig samverkan påverkar fritidslärarnas arbete med måluppdragen.....	24
5.2.4 Brist på utbildad personal försvårar arbetet med måluppdragen.....	24
5.2.5 Svårt att koppla aktiviteter till måluppdragen.....	24
5.3 Kopplingar från fritidslärarnas uppfattningar.....	25
5.4 Resultatsammanfattning.....	26
6. Diskussion.....	28
6.1 Resultatdiskussion.....	28
6.2 Förslag till vidare forskning.....	30
8. Referenser.....	31
9. Bilagor.....	34
9.1 Samtyckesblankett.....	34
9.2 Intervjuguide.....	34

1. Inledning/Bakgrund

Planeringstid är en tid som lärare i fritidshem har för att utvärdera, utveckla, följa upp sin verksamhet samt planera. Det kan vara allt från Arbetsplatsträff (APT)-möten, konferenser, gemensamma planeringar med andra arbetslag och enskild planering. Planeringstid utgör ett viktigt fokus i vår studie av den anledning att den utgör en förutsättning för lärare i fritidshem att bedriva verksamhet som svarar mot intentionerna i läroplanen.

Argumentationen för planeringstid ligger till grund då den är väsentlig för lärare i fritidshem för att kunna bedriva samt att planera en målstyrd fritidsverksamhet med stöd av Skolverkets allmänna råd (Skolverket, 2014). Med detta menas att det dagliga arbetet inom fritidsverksamheten ska kunna utformas och bedrivas i enlighet med styrdokumentet och skollagen. Målet med verksamheten på fritidshemmet är att det skall bidra till elevernas lärande och att utveckling sker enligt de i läroplanen beskrivna värden och förmågor. Utan tillräcklig tid för planering är det svårt för lärarna att bedriva en målstyrd verksamhet (Skolverket, 2014). Det krävs också samverkan med andra arbetslag men även med andra fritidsverksamheter för att kunna bedriva en gemensam målstyrd verksamhet.

Björn Haglund (2018) har i sin etnografiska studie kring den bristfälliga planeringstiden konstaterat att detta faktum försvårar arbetet mot fritidshemmets måluppdrag. Hur fritidslärare ser på sin planeringstid kan se olika ut för olika lärare på olika fritidshem enligt Haglund. Även i Birgit Anderssons avhandling (2013) påpekas det att planeringstiden blir bristfällig då skolverksamheten prioriteras över fritidshemsverksamheten. Haglund (2018) har även redovisat i sin studie där en informant i studien påpekade om hur lärarnas planeringstid har blivit betydligt mindre än vad den var förr.

Enligt Orwehag (2017) har skolverksamheten alltid haft en betydligt högre status och prioritering över fritidsverksamheten. Det har även visats att rektorerna inte har den kunskapen som behövs för fritidshemmet samt att deras involvering i fritidsverksamheten ses som väldigt minimal (Ludvigsson och Falkner, 2019). Författarna menar att då rektorerna inte har kunskap om fritidshemmet och då de inte är så inblandade i den verksamheten, så försvårar detta arbetet för anställda inom fritidshemmet med att bedriva en verksamhet utifrån intentionerna i läroplanen för fritidshemmet. Hjalmarsson (2013) menar att lärare i fritidshem oftast inte tilldelas rättvisa förutsättningar för att de ska kunna bedriva en verksamhet med god kvalitet och en verksamhet som svarar mot läroplanens intentioner. De förutsättningar som Hjalmarsson syftar på är bland annat fritidslärares planeringstid.

Hjalmarsson (2013) tar upp också upp att undervisningsaktiviteter som fritidslärare erbjuder barnen på fritidshem, ska ha kopplingar till fritidshemmets måluppdrag. Skall personalen i fritidshemmet kunna koppla aktiviteter och liknande till målen, måste de ha tillräckligt med tid för planering (Hjalmarsson, 2013).

Sara Djurberg (2021) skriver i en tidningsartikel som är riktad till lärare att lärarförbundet rekommenderar att anställda inom fritidshemmet får åtta timmar i veckan för planering. I verkligheten är det endast nio procent av lärarna som har så mycket som sex timmar för planering under en vecka. Djurberg (2021) skriver även att utifrån en egen enkätundersökning endast har en av tio fritidslärare tillräckligt med tid för planering. Pihlgren (2017) beskriver att det yttersta ansvaret för att lärare i fritidshem får tillräckligt med tid åt planering, ligger hos rektorerna. Karin Lager och Inger Brännberg (2022) skriver att mängden planeringstid kan variera då fritidslärare vid olika fritidshem får olika mycket tid för

planering. Vidare beskriver Lager och Brännberg (2022) att bristen på tid för planering oftast beror på att skolledningen inte har tillräcklig kunskap om verksamheten vid fritidshemmet.

Kerstin Kohlström, tidigare fritidspedagog, menar i en artikel (2014) att lärare i fritidshem har blivit som en "extra resurs" åt den övriga verksamheten. I och med att fritidslärare får vara som en vikarie åt en lärare i den övriga verksamheten, så kan de inte avsätta tillräckligt med tid för den pedagogiska planeringen av fritidsverksamheten, vilket är ett stort hinder för att lärare i fritidshemmet ska kunna bedriva en bra fritidsverksamhet.

Vår studie är riktad mot grundlärare i fritidshemmet som har utbildat sig till grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem. Motivet till valet av denna yrkesgrupp grundar sig i en studie gjord av Ackesjö, Lindqvist och Nordängers (2016), och de tidigare studier de utfört med att följa fritidslärare med denna utbildning. Författarnas studie visar att dessa fritidslärare är mer uppdaterade vad gäller pedagogisk planering och innehållet i styrdokumenterna än lärare med den äldre utbildningen. Med hjälp av kvalitativa intervjuer och en fenomenografisk ansats kommer vi att belysa lärares uppfattningar av planeringstid och arbetet med fritidshemmets måluppdrag samt om den är tillräcklig för att uppnå styrdokumentens krav.

1.2 Problembeskrivning

Det fenomen som blir ett dilemma handlar om fritidslärares planeringstid. Hjelte (2005) diskuterar i sin studie att lärare i fritidshem bör erbjudas rimlig tid för planering eftersom detta är en förutsättning för att de skall kunna bedriva en kvalitativ verksamhet på fritidshemmet. Argumentation för vikten av lärares planeringstid diskuteras av Haglund (2018) som menar att då anställda inom fritidshemmet inte får tillräckligt med tid för planering, problematiserar detta arbetet mot fritidshemmets måluppdrag. Anställda inom fritidshemmet har ofta dubbla arbeten, både inom skolan och på fritidshemmet, vilket försvårar att få tid till planering (Närvänen och Elvstrand, 2014). Även Hjelte (2005) anger att svårigheten för fritidslärare att få tid till planering är en följd av att personalen ansvarar för övriga arbeten som berör skolverksamheten under förmiddagen. Det är just under förmiddagarna som anställda inom fritidshemmet har möjlighet till tid för planering. Under eftermiddagen pågår fritidsverksamheten och det finns ingen möjlighet att avsätta tid för planering i samband med detta.

Birgit Andersson (2013) redovisar även att i takt med att skolverksamheten har en betydligt högre prioritet än fritidsverksamheten, så lägger anställda inom fritidshemmet mer tid till att planera den övriga skolverksamheten än fritidsverksamheten. Anledningen till varför fritidslärare inte kan tilldelas en mer rättvis tid för planering ligger till grund i att fritidshemmets humankapital (resurser) är alldeles för svagt. Detta leder till att anställda inom fritidshemmet inte får tillräckligt med tid för att kunna planera undervisningssituationer som berör fritidsverksamheten.

Perselli och Hörnell (2019) redovisar i sin studie att det inte bara är brist på planering som gör det svårt för fritidslärare att arbeta mot fritidshemmets måluppdrag. Författarna menar också att samverkan bland arbetslag är bristfällig, vilket försvårar arbetet med att uppnå målen i läroplanen. Även brist på personal vid sjukdom eller resursbrist gör det svårt att arbeta mot fritidshemmets måluppdrag, då fritidslärare vid personalbrist används som resurser i klassrummet i den övriga skolverksamheten. Följden av detta blir att lärare förlorar sin planeringstid, en tid som de oftast inte får tillbaka vid ett senare tillfälle.

Ornstein (1997) redogör för olika komponenter som ligger till grund för exempelvis hur anställda inom fritidshemmet kan bibehålla barngruppens intresse och vilja med att vistas på fritidsverksamheten. Detta är endast möjligt enligt Ornstein (1997) om lärare inom fritidshemmet ges tillräckligt med planeringstid för att kunna väva in alla nödvändiga komponenter som ligger till grund för att stärka undervisningen i fritidshemmet men även bibehålla barngruppens intresse och vilja med att vistas på verksamheten.

Anställda inom fritidshemmet upplever även en svårighet med att kunna planera en "pedagogisk medveten verksamhet" (Saar m.fl, 2012, s.2). Informanterna i Saars m.fl studie (2012) menar att denna svårighet är en följd då lärares planeringstid oftast begränsas.

För att kunna nå målen i läroplanen, såsom exempelvis att följa elevers utveckling samt lärande (lgr 22, 2022), ska lärare i fritidshemmet ha en pedagogisk idé, en planering kring hur man ska genomföra en aktivitet. Detta då lärandet och utvecklingen sker i ett samspel med varandra. I praktiken har det visat sig problematiskt att kunna koppla aktiviteterna till målen i läroplanen enligt Maria Hjalmarsson (2018), då fritidslärare behöver betydligt mer tid för planering inför genomförandet av en aktivitet.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med examensarbetet är att undersöka vilka uppfattningar som förekommer bland fritidslärare om planeringstid, samt om det finns tillräcklig med tid för planering för att dessa lärare skall kunna arbeta mot fritidshemmets måluppdrag. Examensarbetet syftar även till att undersöka hur personalen uppfattar arbetet mot fritidshemmets måluppdrag. Följande forskningsfrågor vill vi få besvarade:

Vilka uppfattningar har lärare i fritidshemmet om sin planeringstid?

Vilka uppfattningar har lärare i fritidshemmet om arbetet med fritidshemmets måluppdrag?

Vilka kopplingar mellan planeringstiden och fritidshemmets måluppdrag visar sig i lärarnas uppfattningar?

2. Tidigare forskning

För att få tag på vetenskapliga artiklar har vi använt oss av olika vetenskapliga databaser, där vi sökt efter vetenskapliga artiklar relaterade till forskningsområdet, planeringstid. Vi har även arbetat med tips vi fått från vår handledare. De sökord vi använt oss av för att få tag på relevant forskningslitteratur;

- Planeringstid
- Planering fritidshem
- Utvärdering fritidshem
- Tid för planering fritids

Det vi har hittat med hjälp de vetenskapliga databaserna, är studier där planeringstiden har behandlats, även om detta inte varit huvudfokus med studierna. Det visade sig nämligen att det saknas renodlade studier om planeringstid. När vi fått fram de vetenskapliga artiklarna förmodat relevant innehåll startade vi inledningsvis med att läsa respektive studies sammanfattning/abstract för att säkerställa att studien faktiskt är relevant för vårt forskningsområde.

Allan Ornstein (1997) redovisar i sin studie att vid planering av undervisning skall läraren utgå ifrån olika komponenter för att kunna planera en bra undervisning. Ett par exempel på detta är; vilka mål har läraren med sin undervisning?, Hur kan lärare bibehålla elevernas intresse under hela undervisningens gång? Och hur kan lärare utveckla undervisningen? Ornstein menar att anställda inom fritidshemmet behöver ha ett mål med undervisningen, olika typer av metoder för att kunna bibehålla barnens intresse och deras vilja till att stanna kvar under verksamheten etc. För att kunna möjliggöra allt detta och väva in alla nödvändiga komponenter som är väsentliga för anställda inom fritidshemmet, behöver lärarna ges tillräckligt med tid för att kunna realisera detta.

Ann-Katrin Perselli och Assar Hörnell (2019) har genomfört en kvalitativ studie med fokus på fritidslärares förståelse om fritidshemmets uppdrag. Persellis och Hörnells (2019) studie redovisar att lärare i fritidshem inte får självständigheten till att planera sin verksamhet utan att de snarare blir tilldelade arbetsuppgifter. Intervjupersonerna i denna studie (2019) har även uttryckt frustration över att de arbetar som resurser för övriga lärare i klassrum, vilket skapar tidsbrist för fritidslärares planering. Utan att kunna planera sin verksamhet är det svårt för fritidsläraren att arbeta strukturerat mot fritidshemmets uppdrag. Perselli och Hörnell (2019) redovisar i sitt resultat att det kan bli svårt för anställda inom fritidsverksamheten att uppnå de mål och uppdrag som finns i fritidshemmets styrdokument då det finns brist på utbildad personal speciellt under planering, eftersom dessa tenderar att arbeta som resurser för skolan under den tänkta planeringstiden. Även i de fall samverkan inom arbetslaget är bristfällig, påverkas också arbetet mot måluppdraget för fritidsverksamheten eftersom upplevelsen är att andra fritidslärare i arbetslaget inte riktigt hjälps åt med det fritidspedagogiska arbetet i den grad som intervjupersonerna önskar.

Björn Haglund (2018) har genomfört en etnografisk studie där Haglund redovisar att de berättelser han har fått höra av intervjupersonerna, uppfattas som "tragiska" då intervjupersonerna har uttryckt svårigheten för fritidslärarna att möta kraven som finns i styrdokumentet eftersom de inte fått tillräckligt med planeringstid. Ytterligare en svårighet som fritidslärarna enligt Haglunds (2018) studie upplever med arbetet mot fritidshemmets måluppdrag är att rektorer inte anställer utbildade personal i tillräcklig omfattning. Vidare beskriver Haglund (2018) att rektorerna spelar en stor roll för att främja elevers lärande

genom det sätt på vilket de följer upp lärarnas planering och undervisning. En informant från Haglunds studie har beskrivit hur de tidigare haft timslånga planeringstider, men att denna planeringstid försvunnit och att man fått betydligt mindre tid för planering av rektorn.

Birgit Andersson (2013) skriver att det ägnas mer tid åt skolverksamheten än åt fritidsverksamheten då skolverksamheten prioriteras framför fritidsverksamheten. Följden av detta blir att lärarna i fritidshem får betydligt mindre tid för att planera och utvärdera fritidsverksamheten. Dessutom skriver Andersson (2013) att det finns behov av akuta inbrott i skolan, som ytterligare inskränker planeringstiden och detta är en tid som lärare i fritidshem inte får tillbaka, en tid som lärarna verkligen behöver för att kunna planera verksamheten. Hjelte (2005) är inne på liknande spår i sin studie som Andersson (2013), då skolverksamheten prioriteras blir det svårt för fritidslärare att få tid till planering under förmiddagarna, den tid planeringen brukar vara inlagd på. Vidare beskriver Andersson (2013) i avhandlingen att lärarnas professionella hållning försvagas i samband med den prioriteringsordning som tidigare nämnts avseende den tydliga dominansen av skolans verksamhet framför fritidsverksamheten. Eftersom skolverksamheten prioriteras högst, använder lärare i fritidshem planeringstiden åt att planera den obligatoriska skoldagen istället för att lägga tid åt att planera fritidsverksamheten. Andersson (2013) beskriver att det finns en svårighet att tilldela lärare i fritidshemmet samma tid för planering som övriga lärare i skolan, då man är tvungen att omfördela resurser, och detta visar sig vara problematiskt då fritidshemmet resurser i form av deras humankapital är allt för svagt.

När man talar om planeringstid så kan det handla om både enskild planering och gemensamma planeringar med arbetslaget (Andersson, 2013). Andersson (2013) beskriver i sin avhandling att tiden under den gemensamma planeringen inte används tillräckligt effektivt för att planera fritidsverksamheten. Detta beror på att den begränsade tid som lärare i fritidshemmet har för gemensam planering, istället används för annat, till exempel att diskutera om barn med särskilt stöd i fritidshemmet. Detta leder till att lärare i sin tur inte får tillräckligt mycket utrymme kvar för att kunna diskutera hur de kan utforma en särskild undervisning utifrån ett tema.

Maria Hjalmarsson (2013) diskuterar i sin studie att undervisningsaktiviteter som fritidslärarna erbjuder eleverna under deras vistelse i fritidshemmet ska stödjas och ha kopplingar till läroplanens mål. För att kunna nå upp till målen måste anställda i fritidshemmet ha tid för planering, samt tid att kunna koppla undervisningen till målen. Vidare beskriver Hjalmarsson (2013) att det uppstår svårigheter att göra detta, och att en bakomliggande orsak till detta är att anställda inom fritidshemmet inte har tillräckligt med tid för att planera och kunna koppla undervisningen till målen. Undervisningen och de aktiviteter läraren erbjuder barnen under sin vistelse på fritidshemmet, ska vara meningsfulla för barnen samt stimulera barnens utveckling på flera olika sätt (Hjalmarsson, 2013). Utan tillräcklig tid för planering så kan fritidslärare uppleva en svårighet att erbjuda barnen aktiviteter som stimulerar deras utveckling och upplevs som meningsfulla för barnen.

Närvänen och Elvstrand (2014) har genomfört en aktionsforskning, där författarna har redovisat att de lärare i fritidshem som undersöktes, inte har tillräckligt med tid för planering eftersom dessa fritidslärare har "dubbla arbeten", vilket inskränker planeringstiden. Även Ahlgren (2011) är inne på samma spår då författaren beskriver att anställda inom fritidsverksamheten har dubbla arbetsuppgifter, där en roll utgörs på fritidsverksamheten och den andra rollen utgörs av övriga skolans verksamhet. Detta gör att fritidslärare kan få en känsla av att de har dubbla roller i sitt arbete, vilka kan vara svårförenliga.

Planeringstiden är väsentlig för anställda i fritidshemmet då det är just under denna tid som fritidslärare planerar olika aktiviteter inom fritidsverksamheten (Närvänen och Elvstrand, 2014). Författarna menar att utan planering blir det svårt för anställda inom fritidshemmet att kunna arbeta mot en målstyrd verksamhet, då planeringen ligger till grund för lärarens arbete med att koppla aktiviteter med intentioner i läroplanen för fritidshemmet.

En studie gjord av Saar, Löfdahl and Hjalmarsson (2012), redovisar vilka problem som kan uppkomma då fritidslärares planeringstid begränsas. Vidare beskriver författarna att då det finns problem att få till lärares planeringstid, försvårar detta möjligheten för anställda inom fritidshemmet att kunna planera en "pedagogisk medveten verksamhet" (Saar m.fl, 2012, s.2). Detta är en faktor som beror på att anställda inom fritidsverksamheten har blivit uppdelade i olika verksamheter, som exempelvis förskoleklass, fritidshem etc.

2.1 Sammanfattning av tidigare forskning

Ann-Katrin Perselli och Assar Hörnell (2019) tillsammans med Björn Haglund (2018) redovisar i sina studier att fritidslärarna upplever svårigheter med att möta fritidshemmets måluppdrag. Den bristfälliga planeringstiden beror på enligt Anderssons (2013) avhandling att skolverksamheten prioriteras framför fritidsverksamheten. Då den övriga skolan prioriteras framför fritidsverksamheten, så upplever lärare i fritidshemmet en svag professionell hållning, de upplever att de inte är lika viktiga som andra lärare. Slutsatsen i Närvänens och Elvstrands (2014) studie är att studiens resultat visar att inskränkningen av planeringstiden beror på att fritidslärarna har dubbla arbeten under förmiddagarna. Maria Hjalmarsson (2013) är inne på samma spår som Ann-Katrin Perselli, Assar Hörnell och Björn Haglund, att svårigheten för fritidslärarna att kunna koppla undervisningen till fritidshemmets måluppdrag beror på att fritidslärarna inte har tillräckligt med planeringstid. Ornstein (1997) redovisade i sin studie olika komponenter som ligger till grund för hur planeringen är en god förutsättning för verksamheten. Med hjälp av dessa komponenter kan lärare bibehålla elevernas intresse genom hela undervisningens gång, men även sätta klara och tydliga mål för undervisningen. Saar m.fl (2012) påpekar i deras studie att lärare i fritidshemmet har svårigheter med att planera en pedagogisk verksamhet i takt med att fritidslärares tid för planering oftast begränsas.

3. Teorianknytning

Examensarbetet kommer att ta stöd från en fenomenografisk ansats då studien handlar om fritidslärares uppfattningar av planeringstid. Fokuset med fenomenografin är på skilda uppfattningar om ett fenomen.

3.1 Fenomenografisk ansats

Det studien avser att undersöka är fritidslärares skilda uppfattningar av planeringstid och därför har vi valt den fenomenografiska ansatsen. Även själva begreppet "uppfattning" är något som används inom denna ansats och detta begrepp står i centrum enligt Kroksmark (2011). Vad som menas med detta begrepp är att man undersöker uppfattningarna som människor har om ett visst fenomen.

Michael Uljens (1989) beskriver att uppfattningarna som vi människor har kring ett fenomen inte alltid är lika, utan det kan finnas olika uppfattningar kring ett och samma fenomen. Fenomenet som står i fokus i denna studie är fritidslärares planeringstid.

Ference Marton (1981) beskriver också hur det finns olika ordningsperspektiv inom ett fenomenografiskt perspektiv och att dessa perspektiv utgörs av det första och andra ordningsperspektivet. Vidare beskriver han skillnaden mellan dessa två ordningsperspektiv: första perspektivet handlar mer om hur ett visst fenomen verkligen är, medan det andra perspektivet syftar mer på människors uppfattningar om ett visst fenomen. Det ordningsperspektiv som är lämpligast att använda för denna studie är det senare perspektivet, då vi ska undersöka lärares olika uppfattningar om planeringstid. Vi undersöker dessa uppfattningar med hjälp av en kvalitativ metod i form av intervjuer med olika fritidslärare från olika fritidshem.

Vi kommer även att behöva analysera svaren från intervjupersonerna och därefter kategorisera de olika uppfattningar som framträder av intervjupersonernas svar, vilket är något som Uljens (1989) tar upp om den fenomenografiska ansatsen. Något vi själva bör tänka på och vara uppmärksamma på är att det kan förekomma att en och samma intervjuperson har flera olika uppfattningar. Beskrivningskategorier kommer att användas i resultatdelen då vi kategoriserar de olika uppfattningarna och beskriver kategorierna som framträder om fritidslärares planeringstid.

Uljens (1989) skriver även att: för att få fram ett resultat med hjälp av detta andra ordningsperspektiv, strävar de som undersöker efter att intervjupersonerna ska dela med sig av sina olika uppfattningar/upplevelser eller reflektioner kring ett fenomen. Detta är något som intervjupersonerna har gjort under de intervjuer som genomförts under studien.

4. Metod

Enligt Kvale & Brinkmann (2014) är metoden en vägledning mot studiens mål och därför kommer vi redogöra för vilket metodval vi gjort avseende insamling av empiriska data. Vi kommer även att presentera hur vi gick tillväga gällande analysprocessen av resultatet, då vi utgått från en fenomenografisk ansats, vilket syftar på att undersöka uppfattningar av ett fenomen (Uljens, 1989). Ahrne och Svensson (2015) redogör i sin studie för att det kan finnas flera tolkningar av ett fenomen och hur man på bästa sätt kan gå tillväga för att fånga upp detta. I en vetenskaplig undersökning finns det flera alternativ hur man kan tolka resultatet. Till exempel skulle man kunna göra detta genom språkliga beskrivningar, intervjuer, texter eller genom observationer. Författarna behöver därför fundera över vilken metod som är passande för studiens syfte. Den metod som är mest tillämpbar för oss är att genomföra intervjuer, mer av detta kommer i senare avsnitt.

4.1 Metodval

Syftet med examensarbetet är att belysa vilka uppfattningar fritidslärare har om planeringstid, och om de upplever att de får tillräcklig med tid för planering för att kunna arbeta efter fritidshemmets måluppdrag. Uljens (1989) beskriver att den fenomenografiska ansatsen är en kvalitativ forskningsansats och därför stöds denna studie av en kvalitativ metod. Med hjälp den kvalitativa metoden får vi möjlighet att fördjupa oss kring vår valda forskningsområde, planeringstid, men även få en bättre förståelse av intervjupersonernas uppfattningar av planeringstid (Kvale och Brinkman, 2014; Patel och Davidson, 2011).

4.2 Intervju

Ahrne och Svensson (2015) diskuterar i sin litteratur olika former av intervjuer som kan genomföras och för- och nackdelar med dem. Vi har valt att genomföra kvalitativa semi-strukturerade intervjuer. Frågor som vi ville skulle besvaras och som var väsentliga för vår studie skrevs ned i förväg. Under intervjuprocessen kunde vi urskilja olika uppfattningar och få bättre förståelse för dessa med hjälp av att vi ställde öppna frågor, detta i enlighet med det som redovisats av (Ahrne och Svensson, 2015). Intervjuerna bidrog till att intervjupersonerna kunde beskriva sina uppfattningar kring forskningsområdet på ett mer utvecklat sätt än om vi hade genomfört studien via enkäter. Vi ställde även följdfrågor till intervjupersonerna för att förtydliga och utveckla deras svar, (Kvale och Brinkman, 2014).

4.2.1 Kvalitativa intervjuer

Insamlingen av studiens empiriska material kommer att ta stöd från våra kvalitativa intervjuer som vi genomfört. Med kvalitativa intervjuer syftar vi på att det är sådana intervjuer där både vi som lärarstudenter och intervjupersonerna kan ha ett mer friare samtal och detta bidrar till att intervjupersonernas svar kan formuleras på ett friare sätt. Vi anser att denna typ av intervju är lämplig för vår studie då syftet med vår studie handlar om informanternas uppfattningar. Med hjälp av kvalitativa intervjuer kommer detta ge oss möjligheten till att förstå hur informanterna uppfattar planeringstiden och arbetet med fritidshemmets måluppdrag med hjälp av de erfarenheter som de har (Kvale och Brinkman, 2014).

4.2.2 Semistrukturerade intervjuer

Semistrukturerade intervjuer har valts att användas av den anledning att vi inte behöver följa en struktur i ordning utan kan vara flexibla under intervjuprocessen (Ahrne och Svensson, 2015). Som tidigare nämnt kommer vi vara öppna för följdfrågor och friare samtal under intervjuprocessen vilket är en fördel med denna typ av intervju. Det är även värt att nämna att

olika följdfrågor kommer att ställas under alla intervjuer då informanternas svar skiljs åt. En annan fördel med denna typ av intervju är att även om man har skrivit ned frågor som ska besvara studiens syfte, så behöver man inte följa dessa frågor i ordning utan man kan vara flexibel.

4.2.3 Positiva respektive negativa aspekter med intervjuer

En positiv aspekt av den valda metoden för denna studie är att vi får möjlighet att få en fördjupad och bättre förståelse av intervjupersonernas svar kring deras uppfattningar, än om studien hade genomförts med enkäter. (Kvale och Brinkman, 2014; Patel och Davidson, 2011). Den negativa aspekt vi kan se med den valda metoden är att genomförandet av intervjuerna kräver mer tid än motsvarande enkätundersökning. Denna negativa aspekt hanterades genom att vi begränsade våra intervjuer till sju fritidslärare, därmed anpassades antalet intervjuer till tidsrymden vi hade tillgänglig för att genomföra denna studie (J, Bell, 2014).

4.3 Undersökningsgrupp

Undersökningsgruppen bestod av lärare som utbildat sig inom grundlärarprogrammet för inriktning mot arbete i fritidshem. Undersökningsgruppen bestod av sju lärare anställda i fritidshem. De flesta intervjupersonerna undervisade i något praktiskt estetiskt ämne, men det var några fritidslärare som inte undervisade i ett sådant ämne utan bara undervisade inom fritidsverksamheten eftersom de känt sig överbelastade. Motivet bakom valet av undersökningsgrupp var att undersöka de som utbildat sig till grundlärarprogrammet för inriktning mot arbete i fritidshem. Det är enligt Ackesjö m.fl (2016) just denna grupp som är mer insatta gällande studiens fokusområde, planeringstid än lärare som är utbildade inom de äldre lärarutbildningarna.

	Utbildning	Ålder	Erfarenhet	Årskurs	Praktiskt estetiskt ämne
Lärare 1	Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem	36	6 år	Åk 1-2	Bild
Lärare 2	Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem	35	6 år	Åk 1-3	Bild
Lärare 3	Grundlärarprogrammet med inriktning	36	4 år	Åk 1-2	Idrott

	mot arbete i fritidshem				
Lärare 4	Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem	34	5 år	F-3	HK
Lärare 5	Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem	35	5 år	Åk 1-2	HK
Lärare 6	Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem	35	6 år	Åk 1-3	Idrott
Lärare 7	Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem	36	4 år	F-3	Bild

4.4 Urval

Till en början behövde vi hitta lärare i fritidshem som utbildat sig inom grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem. Vi började med att skriva ett facebook inlägg där studiens innehåll beskrivs kortfattat. Därefter fick vi avvakta tills vi fick kommentarer på vårt inlägg av fritidslärare som visat intresse för att delta i studien. Med hjälp av inlägget som skrevs på Facebook, fick vi tag på fyra lärare i fritidshem.

Vi genomförde även ett bekvämlighetsurval för att få tag på flera intervjupersoner och vi kontaktade anställda inom fritidshemmet på våra respektive VFU platser. Denna typ av urvalsmetod kan användas som en strategi i genomförandet av kvalitativ forskning eftersom metoden i vårt fall gick ut på att välja ut anställda inom fritidshem med avseende på deras tillgänglighet samt vår egen tillgänglighet (Hartman, 2004). Detta är ett viktigt skäl till att vi valde denna typ av urvalsmetod, då det finns begränsningar med den kvalitativa forskningen. I vårt fall att studien var tidsbegränsad till tio veckor. Fördelen med att genomföra intervjuer där vi redan har en relation till personalen från våra VFU platser är att vi har ett bra samspel med varandra. Detta faktum underlättar tolkningen av intervjupersonernas svar (Dalen, 2015).

De som visade intresse för deltagande i vår studie kontaktades därefter via deras privata mail med mer detaljerad information om examensarbetet, samt föreslå tid och plats för intervjuerna. Eftersom vi hade begränsat antalet intervjupersoner till sju hade vi tid att fördjupa oss i intervjupersonernas tolkningar och uppfattningar kring planeringstiden (Kvale och Brinkmann, 2014).

Under urvalsprocessen uppstod en problematik knutet till responsen från en av deltagarna efter det att vi förmedlat studiens innehåll mer detaljerat. Vi saknade svar från vederbörande under lång tid. Till slut fick vi svar från intervjupersonen, men då var det redan för sent eftersom vi inte hade tillräcklig tid för att genomföra fler intervjuer. Vi tog beslutet att inte ha med den intervjupersonen i vår studie. I övrigt uppstod inga flera svårigheter med dessa krav, vi var tydliga i vårt förmedlande av de etiska övervägandena.

4.5 Genomförande

Vi har genomfört intervjuer med sju fritidslärare och dessa intervjuer genomfördes enskilt. De fyra första tillfällena genomfördes på plats där intervjupersonerna arbetade, de övriga tre tillfällen genomfördes via zoom eller på mobiltelefon. Intervjuerna varade ungefär 50-60 minuter. En "intervjuguide" där vi skrev ned frågor relaterade till vårt forskningsområde, gjordes innan intervjuerna genomfördes (Kvale och Brinkman, 2014). En pilotintervju genomfördes innan de egentliga intervjuerna med avsikt att undersöka om den valda metoden och frågorna var relevanta, samt om de svarade mot syftet och forskningens frågeställningar (Kvale och Brinkmann, 2014).

Vid genomförandet av intervjuerna startade processen med att vi presenterade både oss själva och studien, men även berättade om vem som ställer frågor och vem som antecknar. Vi började med några uppvärmningsfrågor innan den "riktiga" intervjun började med avsikt på studiens huvudfokus, planeringstiden. Ljudinspelningar med mobiltelefon användes under intervjuerna. Innan inspelningarna startades inhämtade vi samtycke från intervjupersonen för detta. Att spela in intervjun gör det möjligt för oss att kunna lyssna på intervjuerna flera gånger för att inte missa något betydelsefullt (Kvale och Brinkman, 2014).

4.6 Analysprocess

Studiens resultat analyserades med hjälp av en fenomenografisk ansats, där vi delade upp de olika uppfattningar som framträdde i intervjuerna för att strukturera dessa i olika grupper (Uljens, 1989). Vi skapade utgående från detta olika beskrivningskategorier där varje uppfattning beskrevs under den relevanta beskrivningskategorin (Uljens, 1989). Själva processen med bearbetning av det empiriska materialet och analysprocessen kan delas upp i olika steg som Dahlgren och Johansson (2016) presenterar, se nedan:

Steg 1 - Bekanta sig med materialet - Att bekanta sig med det empiriska materialet görs genom att man läser transkriberingen av intervjupersonernas svar flera gånger så att det inte ska upplevas som "främmande". Själva transkriberingen gjordes då vi spelade in intervjuerna, lyssnade på inspelningarna tillsammans och skrev ned allt som sades under intervjun.

Steg 2. Betydelsefullhet - Efter att vi har läst igenom transkriberingen och bekantat oss med materialet och innehållet, var nästa steg att välja ut de viktigaste delarna som framkom under intervjuerna. Information som inte var betydelsefull för vår studie sållades bort och därefter hade vi endast material och information som var av betydelse för studien.

Steg 3. Skillnader och likheter: Detta steg handlar om att kunna identifiera och särskilja de skillnader och likheter som framkom av intervjupersonernas svar. Vi utförde detta genom att läsa igenom det empiriska materialet noggrant. Exempelvis kan en likhet vara att intervjupersonerna uppfattat att planeringstiden är tillräcklig och skillnaden blir där intervjupersonerna uppfattade omfattningen av sin planeringstid som olika.

Steg 4. Gruppering av skillnaderna och likheterna: Olika grupper bildades efter att vi hade identifierat likheterna och skillnaderna i svaren från intervjupersonerna. Grupperingarna som bildades bestod av både likheter och skillnader, men dessa delar handlade om ett och samma ämne så vi skrev inte det i samma stycke utan ett stycke behandlade likheterna och ett annat skillnader.

Steg 5. Kategorisera - Nästa steg handlar om att forma de kategorier där varje del ska passa in. Vi läste igenom våra grupperingar tills vi kategoriserade dem.

Steg 6. Rubrik till kategorierna - När vi kategoriserat vårt material, sammanställt från intervjupersonernas svar, var nästa steg att hitta lämpliga rubriker och namn till varje kategori. Rubriken för varje kategori bestämdes utifrån innehållet.

Steg 7. Granskning av kategorierna - Detta är slutsteget där det handlar om att noggrant läsa igenom resultatet och se om allt stämmer, om vi har med alla viktiga delar, är det något som vi behöver förtydligas ännu mer och liknande. Sorteringen av kategorierna kontrollerades noggrant för att säkerställa att alla svar passar in i rätt kategori. Fördelen med att vi var två underlättade arbetet med granskningen, då båda läste granskningen utifrån olika synvinklar. Skulle någon av oss missa något, kunde den andre påpeka detta och göra förändringar.

4.7 Studiens trovärdighet

Inom detta avsnitt redovisas studiens trovärdighet med hjälp av följande nyckelbegrepp; trovärdighet, pålitlighet och generaliserbarhet. Ahrne och Svensson (2015) diskuterar hur man kan stärka en studies trovärdighet och pålitlighet. Det landar i att man skall noggrant redogöra för de val som författarna gör genom studiens gång och vara tydliga med motivet bakom dessa val.

4.7.1 Trovärdighet

Bryman (2011) definierar trovärdighet inom forskningsvärlden som att den som genomför en studie följer givna riktlinjer och regler för den typ av forskning studien avser. Vi avser stärka trovärdigheten i vår studie genom att tillämpa denna definition av trovärdighet, till exempel genom att följa vetenskapsrådets etiska överväganden för hur forskning ska gå till (Vetenskapsrådet, 2011). Vi avser även att stärka trovärdigheten av vår studie genom att båda ansvariga för examensarbetet deltar samtidigt i intervjuerna för att säkerställa att tolkningen av fritidslärarnas uppfattningar blir så korrekta som möjligt. I syfte att få en så riktig tolkning som möjligt av fritidslärarnas uppfattningar kring det berörda ämnet, samlades datamaterialet in med hjälp av transkriberingen av ljudinspelningarna. Då kunde man läsa igenom materialet noggrant och tolka uppfattningarna så korrekt som möjligt. Båda ansvariga för examensarbetet läste igenom transkriberingen av intervjuerna och med hjälp av detta stärks studiens trovärdighet.

4.7.2. Pålitlighet

Vi anser att vårt examensarbete har god pålitlighet då vi varit noggranna under hela genomförandet av studien och noggrant beskrivit alla nödvändiga moment och delar för genomförandet av studien (Bryman, 2011). Vi har även säkerställt att all relevant information passar inom varje moment/del i studien. Det som även stärker studiens pålitlighet är att intervjupersonernas svar har tolkats på ett så korrekt och rättvist sätt som möjligt genom metoden att vi vid flera tillfällen läst igenom våra transkriberingar båda två (Kvale och Brinkman, 2014). Studiens pålitlighet stärks också genom att vi varit noggranna med beskrivandet av resultatet så att studiens resultat skall spegla de uppfattningar som intervjupersonerna förmedlat under intervjuerna angående studiens forskningsområde.

4.7.3. Generaliserbarhet

Ahrne och Svensson (2015) redovisar i sin handbok att en studies tillförlitlighet handlar om studiens generaliserbarhet. Det som författarna menar med detta är om studien kan genomföras på samma vis och förmedla samma resultat vid ett helt nytt tillfälle och område/ort/stad, och ifall man kan dra samma slutsatser vid ett ökat antal av intervjupersoner, då är studien generell. Studiens begränsningar med generaliserbarheten ligger på totalt sju intervjupersoner med anledning av att vi inte hade tillräckligt med tid tillgänglig för att genomföra flera intervjuer med fler antal deltagare. Om studien hade genomförts med ett ökat antal intervjupersoner så skulle studien fått ett mer omfattande resultat och sannolikt en ökad tillförlitlighet. Skulle denna studie genomföras på nytt vid en annan ort eller område så skulle resultatet sannolikt inte bli detsamma av den anledning att uppfattningen om planeringstid bland fritidslärare på olika fritidshem troligen varierar mer än vad som framkommer genom att intervjua sju personer.

4.8. Etiska överväganden

Under studiens gång har vi även följt Vetenskapsrådet (2011) angående de etiska övervägandena. De principer vi valt att följa kommer att presenteras här nedan:

Information: Vetenskapsrådet (2011) presenterar informationskravet som innebär att forskaren har en skyldighet att ge ut information till de intervjupersoner som är berörda kring deras undersökning och då informeras om uppgiftens syfte och villkor. Forskaren ska även informera om att det inte är obligatoriskt och att intervjupersonen som berörs kan avbryta sin medverkan. Innan vi påbörjade intervjuerna informerade vi intervjupersonerna om vad examensarbetet handlar om och att de kunde avböja deltagande om de så ville. Vi informerade intervjupersonerna via mail där vi beskrev vad studien handlade om, vilka forskningsfrågor vi skulle använda och vad vårt syfte med studien var. När vi sedan skulle börja med intervjuerna, så beskrev vi återigen kortfattat syftet med studien ifall intervjupersonerna har glömt detta och även att de kunde avböja deltagandet när de ville.

Samtycke: Detta är nästa steg i Vetenskapsrådet (2011) rekommendationer och med detta menas att det är viktigt att forskaren inhämtar samtycke från de intervjupersoner som är berörda av undersökningen. I samband med informationen inför genomförandet av intervjuerna inhämtades samtycke från intervjupersonerna. Samtycket inhämtades genom att vi skickade iväg mail till de berörda intervjupersoner med tillräcklig information om examensarbetet så att intervjupersonerna kunde ge oss ett godkännande eller ett nekande till att vara involverade i vår studie, men även ett samtycke kring röstinspelningen. Detta gjordes i form av en samtyckesblankett som intervjupersonerna skrev under och mailade tillbaka oss.

Konfidentialitet: Vetenskapsrådet (2011) rekommenderar att de som utför en forskning avger ett tystnadslofte kring det som sägs inom ramen för det beforskade. Innan intervjuerna

startades har vi avgivit ett löfte till intervjupersonerna att inte använda namn och sådan information som kan leda till att någon av intervjupersonerna blir igenkänd. I arbetet har vi använt fiktiva namn istället för intervjupersonernas riktiga namn.

Nyttjandekravet: Vetenskapsrådet (2011) skriver att det insamlade forskningsmaterialet bara får användas för examensarbetet. Detta informerades intervjupersonerna om innan intervjuerna påbörjades i samband med övrig information om innehållet i intervjuerna, inhämtande av samtycke samt konfidentialitet. Vi var tydliga med att påpeka att innehållet i intervjun används endast för vårt arbete.

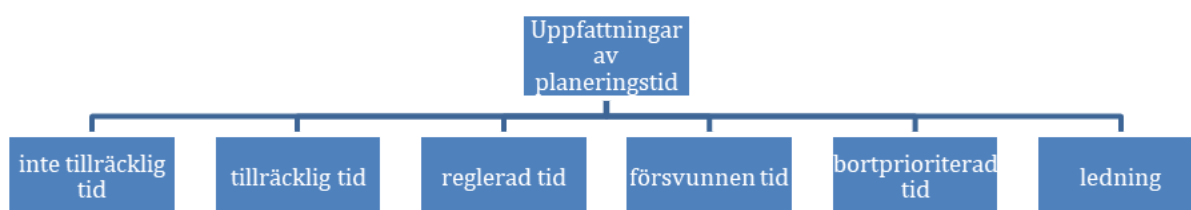
Under de etiska övervägande stötte vi på några mindre problem då vi behövde vänta en tid för att få svar tillbaka av intervjupersonerna gällande till exempel samtyckesblanketten.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras studiens resultat under olika beskrivningskategorier. Inledningsvis redovisar vi de resultat som framträtt under den första frågeställningen och de kategorier som framkommer under frågeställningen, därefter gör vi detsamma med de övriga frågeställningarna.

5.1 Lärares uppfattningar av planeringstid

Resultatet presenteras utifrån uppfattningar som framkommit vid intervjuerna och visas i sex olika beskrivningskategorier.

5.1.1 Inte tillräckligt med tid för planering

Intervjupersonerna inom denna kategori uppfattar att den tid som de har getts av rektorn för planering inte är tillräcklig för att hinna med att planera alla de olika delar som återfinns i läroplanen, men även att de inte hinner utvärdera sin undervisning. Intervjupersonerna inom denna kategori har ungefär tre till fyra timmar i veckan för planering, vilket motsvarar en timma för planering under en dag och detta är inte tillräckligt enligt intervjupersonerna. Intervjupersonerna har även uttryckt att dagarna som går åt till planeringen inte heller är passande, de flesta har ungefär tre dagar i veckan för planering och de önskar att de hade fler dagar för planering. Intervjupersonerna talade även om att tiden under den gemensamma planeringen inte var tillräcklig, då mycket av den tiden gick åt till barndiskussioner. Nedan finns två citat från två olika intervjupersoner:

Jag tycker att antalet dagar och timmar som vi har för att planera är inte rättvist och inte tillräcklig, vi har så mycket som vi behöver leva upp till i relation till läroplanen och när vi inte har tillräckligt med dagar för att planera, hur tänker man att man ska kunna uppnå till alla dessa måluppdrag? - (Johanna)

Även tiden under den gemensamma planeringen är inte tillräckligt eftersom då vi har dessa gemensamma planeringar så pratar vi väldigt mycket om barnen under fritidsverksamheten och hur vi kan hantera då vissa barn kan vara stökiga och detta gör att tiden för att faktiskt planera gemensamt en undervisning eller aktivitet är väldigt lite - (Andrea)

Johanna uttrycker en uppfattning att antalet dagar och tiden som går till planering inte är tillräcklig, då de har mycket som de behöver leva upp till i relation till läroplanen. Andrea uttrycker i citatet ovan att den gemensamma planeringstiden går åt till annat än planering.

5.1.2 Nöjda med den planeringstid som tilldelats

Intervjupersonerna inom denna kategori har uppfattningen att de kanske inte har den mängd tid som rekommenderas av Lärarförbundet (åtta timmar i veckan), men att de fortfarande är nöjda med den tid de har för planering. Intervjupersonerna inom denna kategori sa att de har

fem timmar i veckan för planering, men även om de är nöjda med tiden önskar de mer. Antalet dagar för planering ligger omkring fyra dagar i veckan. Enligt intervjupersonerna är tiden tillräcklig för att kunna utföra en bra planering, men de upplever att det skulle vara bättre om de kunde ha planering under alla dagar i veckan då de kan hinna med planering av flera andra saker.

Jag vet att andra har uppfattningen att tiden och antalet dagar är inte tillräckliga för dem men i denna verksamhet uppfattar jag min egna tid och antalet dagar för att genomföra min planering är ganska lagom jag är nöjd med den tiden som tilldelats till mig men jag skulle fortfarande önska mer och vill ha mer tid för att jag vet att jag vill göra så mycket annat också och då man får mer tid för planering kan man hinna med många andra saker - (William)

William uttrycker en uppfattning om att antalet dagar och timmar för planering är tillräcklig för honom och han är nöjd med den planeringstid som han tilldelats. Trots detta önskar William att han behöver mer tid för planering och att han ska kunna ha planering alla dagar i veckan, då han upplever att han kan hinna göra flera andra saker med ökad tid för planering.

5.1.3 Reglerad tid för planering

En av intervjupersonerna ville också tillägga något viktigt gällande planeringstiden innan vi gick vidare med intervjun. Informanten vill att man ska ha ett nationellt mål gällande planeringstid och dagar. Detta då det inte ska vara några skillnader på olika skolor gällande hur mycket tid för planering man får, utan att det ska vara lika för alla. På detta sätt menar informanten att verksamheten kan utvecklas.

Om jag kan tillägga något snabbt innan vi går vidare så är det att jag tycker att man borde införa ett nationellt mål angående planeringstid, alltså att man ska se till att alla ska ha lika mycket tid för planering och att det ska vara likvärdigt - (Johanna)

Johanna uttrycker en uppfattning om att det borde införas ett nationellt mål gällande fritidslärares planeringstid då alla lärare i fritidshemmet ska få möjlighet till att ha lika mycket tid för planering.

5.1.4 Planeringstid försvinner

En annan uppfattning som fritidslärarna hade angående planeringstiden var att den försvinner. Det faktum att fritidslärarna har ansvar för resurstider, rastaktiviteter, förskoleklasser med mera gör att deras tid för planering försvinner, och detta är en tid som de inte får tillbaka. Intervjupersonerna inom denna kategori säger även att brist på personal är en orsak till att planeringstiden försvinner. Detta då man behöver hoppa in och ersätta lärare som är borta. Intervjupersonerna uttrycker att arbetslaget borde göra gemensam sak och gå till rektorn för att kräva att man ska få tillbaka den tid som man tappar för planeringen då man hoppar in för andra lärare som är borta.

Om jag har för mig rätt så brukar planeringstiderna ligga oftast på morgonen men den tid brukar jag inte alltid ha för jag brukar vara ansvarig för rastaktiviteterna på måndagar, tisdagar och fredagar så min uppfattning är att planeringstiden för oss fritidslärare brukar försvinna då vi gör olika saker och den tiden får vi inte tillbaka vilket känns fel av mig och detta är jag chockad över - (Loren)

Jag brukar ha resurstider men även tar hand om halvklasser under veckan vilket leder till att mycket tid går åt detta och detta gör att planeringstiden för mig försvinner men även när det

är brist på personal och behöver hoppa in för andra lärare som varit sjuka så får vi inte tillbaka tiden för planering som försvinner, man blir lite förbannad på detta - (Mia)

Loren säger ovan att hennes planeringstid försvinner då hon under förmiddagen brukar vara ansvarig för rastaktiviteter under flera dagar i veckan och att det är under förmiddagarna som hon har möjlighet att planera. Detta är en tid som Loren säger att hon inte får tillbaka, vilket enligt henne är fel. Mia berättar att då hon har resurstid och är ansvarig för halvklasser så försvinner hennes planeringstid. Planeringstiden minskar också när det inte finns tillräckligt med personal och fritidslärarna behöver göra akuta inlägg och ersätta lärare som är borta.

Utifrån intervjupersonernas svar kan man tydligt se en frustration då man inte får tillbaka tiden för planering som försvinner. De har inga problem med att hoppa in och hjälpa till i en undervisning där det behövs extra personal, men att man inte får tillbaka tiden för att planera skapar frustration.

5.1.5 Uppfattas som bortprioriterad

Intervjupersonerna inom denna kategori uppfattar planeringstiden som bortprioriterad. Under lärarutbildningen var vikten av den pedagogiska planeringen ett centralt ämne och det trycktes på hur viktig den är. När personerna sedan kom ut och började jobba såg det annorlunda ut. Nedan finns ett citat från en intervjuperson:

Under min tid i utbildningen sa professorerna hur viktigt det är med planering men när jag väl började att jobba insåg jag hur bortprioriterat planeringen är då vi behöver göra andra saker under de tiderna som planeringarna brukar ligga på - (Mia)

Mia berättar att planeringstiden är bortprioriterad då de behöver vara ansvariga för andra saker under den tid som planeringen brukar ligga på, vilket är under förmiddagarna.

5.1.6 Rektors ledning

Intervjupersonerna inom denna kategori hade uppfattningen att innan de började jobba, skulle rektorn vara mer involverad med fritidslärarna under deras planeringstid. Fritidslärarna vill ha en slags återkoppling, att rektorn följer upp planeringen med mera. Intervjupersonerna inom denna kategori önskar att rektorn ska vara mer involverad under planeringstiden. Vidare säger intervjupersonerna att de upplever en känsla att rektorerna är mer insatta i skolverksamheten än fritidsverksamheten vilket gör att fritidslärarna upplever att de hamnar i skuggan av övriga skolverksamheten.

När jag väl började antecknade jag väldigt mycket och var väldigt noga med att få med alla viktiga saker i min planering eftersom jag hade uppfattningen om att rektorn kollar över din planering, att de är involverade under planeringstiden men det var inte riktigt så och jag personligen skulle önska att rektorn skulle kanske en gång i veckan stämma över med fritidslärarna om hur det går med planeringarna och sånt - (Loren)

Loren visar i citat hur hon till att börja med antecknade väldigt mycket för att få in så många viktiga delar som möjligt i hennes planering, då hon hade uppfattningen att rektorerna kollar över lärarnas planeringar. Men detta visade sig inte stämma eftersom Loren så småningom märkte att rektorn inte följde upp hennes planering, vilket är något som Loren önskar att rektorn skulle göra.

5.2 Lärarnas uppfattningar av arbetet med fritidshemmets måluppdrag

Resultatet presenteras utifrån uppfattningar som framkommit vid intervjuerna och visas i fem olika beskrivningskategorier.

5.2.1 Problematiskt

Fritidslärarna uppfattar arbetet mot fritidshemmets måluppdrag som problematiskt då de bara klarar av att arbeta med mindre delar av fritidshemmets måluppdrag. Vidare säger dessa intervjupersoner inom denna kategori att det finns stunder då de ser på sig själva som "dåliga" fritidslärare, då de inte lyckas att uppnå till fritidshemmets mål i den utsträckning som de velat. Flera intervjupersoner beskrev utifrån en procentskala att de klarar av att uppfylla endast 20-30 % av fritidshemmets mål. Intervjupersonerna valde att beskriva arbetet utifrån en procentskala med avsikten att vi som lärarstudenter kan få en bättre bild av hur lite av fritidshemmets måluppdrag de klarar av att arbeta mot.

Liksom om jag ska vara helt ärlig så är min uppfattningen att jag inte klarar av att täcka lika stora delar av måluppdragen som andra gör och om jag skulle beskriva utifrån en procentskala så att ni förstår hur lite det är, så skulle jag säga att jag endast klarar av att uppfylla ungefär 20-30 % av måluppdragen, vilket gör att man får en känsla att man är en dålig fritidslärare - (Andrea)

Andrea berättar i citatet ovan att hon inte klarar av att uppfylla stora delar av fritidshemmets mål, och utifrån en procentskala motsvarar det 20-30%. Andrea berättar även att detta gör att hon får en känsla att man är en "dålig" fritidslärare.

5.2.2 Uppfattas täcka stora delar av fritidshemmets måluppdrag

Intervjupersonerna inom denna kategori uppfattar att de klarar av att täcka en stor mängd av fritidshemmets måluppdrag men inte riktigt i full utsträckning. Intervjupersonerna uttrycker att detta beror på att de har tilldelats lagom tid för planering men att ytterligare tid för planering behövs för att kunna uppfylla fritidshemmets måluppdrag i full utsträckning.

Min uppfattning är att jag lyckas täcka över en stor mängd av måluppdragen då jag får en lagom tid för planering men jag skulle önska mer tid för planering för att kunna uppfylla fritidshemmets måluppdrag i full utsträckning - (William)

William visar på i citatet ovan att han klarar av att täcka stora delar av måluppdragen men inte riktigt alla. Vidare säger William trots att han är nöjd med planeringstiden som tilldelats

till honom, önskar han mer för att kunna klara av att uppfylla fritidshemmets måluppdrag i full utsträckning.

5.2.3 Dålig samverkan påverkar fritidslärarnas arbete med måluppdragen

Intervjupersonerna inom denna kategori delar med sig sin uppfattning om att en dålig samverkan bland fritidslärarnas arbetslag påverkar deras arbete med måluppdraget. Intervjupersonerna kräver mer uppbackning av de övriga i arbetslaget för att kunna underlätta arbetet med fritidshemmets måluppdrag.

Jag uppfattar att jag inte riktigt kan realisera alla måluppdrag, väldigt lite om jag ska vara ärlig speciellt när samverkan går dåligt med andra kollegor då jag upplever att jag inte får uppbackning i vissa stunder då jag verkligen behöver det vilket försvårar arbetet för mig med måluppdragen - (Loren)

Loren berättar i citatet ovan att hon inte kan realisera fritidshemmets måluppdrag då den kollegiala samverkan är bristfällig och önskar att de övriga kollegorna skulle backa upp henne mer.

5.2.4 Brist på utbildad personal försvårar arbetet med fritidshemmets måluppdrag

Den uppfattning som framträder i denna kategori utifrån intervjupersonernas svar är att brist på utbildad personal försvårar arbetet mot fritidshemmets måluppdrag för fritidslärare.

När vi behöver göra andra uppgifter då det inte finns tillräckligt med utbildad personal på verksamheten så försvårar ju detta vårt arbete med måluppdragen som vi har och jag tror det skulle gå smidigare om vi hade fler utbildade fritidslärare för vikarier exempelvis kan inte sköta jobbet lika bra som vi utbildade fritidslärare kan - (Andrea)

Andrea berättar i citatet ovan att följderna av att det finns en brist på utbildad personal försvårar arbetet med måluppdraget, då exempelvis vikarier kan inte vara till någon hjälp med arbetet mot fritidshemmets måluppdrag.

5.2.5 Svårt att koppla aktiviteter till mål uppdragen

Vidare säger en intervjuperson att det är svårt att knyta olika aktiviteter till de olika målen och det beror på att man inte upplever sig ha tid för att kunna göra detta. Vidare sägs det att anställda i fritidshemmet måste koppla allt fritidslärarna gör till målen, men att det är omöjligt att göra detta, och att det upplevs som att man skulle behöva sitta i flera timmar för att kunna uppnå detta enligt en intervjuperson.

Jag vet att när man planerar olika aktiviteter eller liknande så ska man ha en koppling till mål uppdragen men jag uppfattar det som att det är väldigt svårt, iallafall här på denna verksamhet eftersom det är tidskrävande och att kunna koppla alla aktiviteter eller lekar till mål uppdragen är svårt och detta i sin tur gör ju att vi inte riktigt kan nå upp till alla mål uppdrag som vi har i vår läroplan - (Johanna)

Andrea berättar i citatet ovan att fritidslärarna behöver betydligt mer tid för att de ska kunna koppla alla mål i läroplanen till aktiviteter som erbjuds på fritidshemmet.

5.3 Kopplingar mellan fritidslärarnas uppfattningar av planeringstid och måluppdrag

Det här avsnittet handlar om vilka kopplingar vi själva ser bland fritidslärarnas uppfattningar om planeringstid och måluppdrag. Vi kommer även att använda oss av samma citat som vi redovisat i resultatet ovan och denna upprepning gör vi för att stärka dessa kopplingar.

De kopplingarna som vi kan dra är att de fritidslärare som uppfattade sin planeringstid som otillräcklig under kategorin "Inte tillräckligt med tid för planering", fick sedan problem med arbetet mot fritidshemmets måluppdrag, vilket det tydlig framgår under kategorin "problematiskt". Denna koppling stärks med hjälp av två citat från två olika kategorier:

Jag tycker att antalet dagar och timmar som vi har för att planera är inte rättvist och inte tillräcklig, vi har så mycket som vi behöver leva upp till i relation till läroplanen och när vi inte har tillräckligt med dagar för att planera, hur tänker man att man ska kunna uppnå till alla dessa måluppdrag? (Johanna)

Liksom om jag ska vara helt ärlig så är min uppfattningen att jag inte klarar av att täcka lika stora delar av måluppdragen som andra gör och om jag skulle beskriva utifrån en procentskala så att ni förstår hur lite det är, så skulle jag säga att jag endast klarar av att uppfylla ungefär 20-30 % av måluppdragen, vilket gör att man får en känsla att man är en dålig fritidslärare (Andrea)

Intervjupersonerna anser att lärare i fritidshem behöver mer tid för planering för att kunna klara av arbetet mot fritidshemmets måluppdrag. De intervjupersoner som uppfattade sin planeringstid som otillräcklig, visade även under kategorin "Svårt att koppla aktiviteter till måluppdragen" svårigheter att koppla aktiviteterna som fritidslärarna erbjuder eleverna i fritidshemmen. Detta kan man tydligt se utifrån citat av denna intervjuperson:

Jag vet att när man planerar olika aktiviteter eller liknande så ska man ha en koppling till mål uppdragen men jag uppfattar det som att det är väldigt svårt, iallafall här på denna verksamhet eftersom det är tidskrävande och att kunna koppla alla aktiviteter eller lekar till mål uppdragen är svårt och detta i sin tur gör ju att vi inte riktigt kan nå upp till alla mål uppdrag som vi har i vår läroplan - (Johanna)

Intervjupersonen syftar på att lärare i fritidshem behöver betydligt mer tid för planering för att kunna koppla aktiviteterna och allt som görs på fritidshemmet till måluppdraget.

De lärare som uppfattade att de fick tillräckligt med planeringstid under kategorin "Nöjda med den planeringstid som tilldelats", upplevde att arbetet mot fritidshemmets måluppdrag gick smidigare på så sätt att de klarade av att täcka stora delar av detta. Detta redovisas under den andra frågeställningen under kategorin "Uppfattas täcka stora delar av fritidshemmets måluppdrag". Denna koppling kan vi stärka genom de citat som framkommit under dessa kategorier i studiens resultat:

I denna verksamhet uppfattar jag min egen tid och antalet dagar för att genomföra min planering är ganska lagom och jag är nöjd med den tiden som tilldelats till mig (William).

Min uppfattning är att jag lyckas täcka över en stor mängd av måluppdragen då jag får en lagom tid för planering men jag skulle önska mer tid för planering för att kunna uppfylla fritidshemmets måluppdrag i full utsträckning (William).

Precis som de övriga intervjupersonerna, upplever sig intervjupersonerna under kategorin “Nöjda med den planeringstid som tilldelats” behöva ytterligare tid för planering för att kunna arbeta bredare mot fritidshemmets måluppdrag. Detta trots att de var nöjda med den planeringstid som tilldelats till dem, vilket redovisas tydligt i citat ovan.

Skillnaden som framträder under kategorin “Brist på utbildad personal försvårar arbetet med fritidshemmets måluppdrag” och “Dålig samverkan påverkar fritidslärares arbete med måluppdragen”, är att intervjupersonerna uttryckt en uppfattning om svårigheten med att uppfylla fritidshemmets måluppdrag. Detta är i sin tur en följd av att det dels saknas utbildad personal i tillräcklig utsträckning, men att det även är dålig samverkan inom fritidslärares arbetslag. Denna skillnaden kan styrkas utifrån intervjupersonernas citat:

När vi behöver göra andra uppgifter då det inte finns tillräckligt med utbildad personal på verksamheten så försvårar ju detta vårt arbete med måluppdragen (Andrea)

Jag uppfattar att jag inte riktigt kan realisera alla måluppdrag, väldigt lite om jag ska vara ärlig speciellt när samverkan går dåligt med andra kollegor då jag upplever att jag inte får uppbackning i vissa stunder då jag verkligen behöver det (Loren)

5.4. Resultatsammanfattning

Inom denna del kommer vi redogöra och plocka ut det som vi anser har varit mest väsentliga med studiens resultat och redovisa detta i punktform. Vårt val att redovisa en sammanfattning av studiens resultat grundar sig i att detta ger läsaren en god överblick över resultatet.

- Resultatet från den första frågeställningen som handlar om lärares uppfattningar av planeringstid har redovisats i sex olika beskrivningskategorier; *Inte tillräcklig tid, tillräcklig tid, reglerad tid, försvunnen tid, bortprioriterad tid* och *ledning*. Resultatet som framkommer av intervjupersonernas svar är att det finns anställda inom fritidshem där planeringstiden uppfattas som tillräcklig medan andra fritidslärare förmedlar uppfattningen om att denna tid för planering inte är tillräcklig. Intervjupersonerna delar med sig av uppfattningen att tiden för planering oftast försvinner, men även bortprioriteras då de är ansvariga för andra arbetsuppgifter. Intervjupersonerna delar med sig av uppfattningen att rektors involvering under planeringarna bör ökas i form av att de återkopplar med lärarna och följer upp fritidslärares planeringar. En intervjuperson beskriver att det skall finnas en reglerad tid för lärares planeringar. Bakgrunden till detta är att omfattningen av fritidslärares planeringstid varierar stort, och då anställda inom fritidshemmet får en reglerad tid för planering kommer detta förhoppningsvis leda till att alla lärare i fritidshem får en likartad och tillräcklig tid för planering.
- Resultatet från den andra forskningsfrågan som handlar om lärares uppfattningar av arbetet med fritidshemmets måluppdrag har redovisats utifrån fem beskrivningskategorier; *problematisk, goda förutsättningar, dålig samverkan, brist på utbildad personal, svag koppling*. Intervjupersonerna förmedlar en uppfattning av att arbetet mot fritidshemmets måluppdrag ses som problematiskt då de endast klarar av att uppfylla ungefär en tredjedel av målen. Andra intervjupersoner förmedlar en uppfattning av de klarar av att täcka stora delar av måluppdragen och detta till följd av att de har goda förutsättningar för detta. Men intervjupersonerna förmedlar att de inte klarar av att täcka måluppdragen i full utsträckning och med mer tid för planering skulle detta vara möjligt att göra. Vidare framkommer det i studiens resultat att både

en dålig samverkan och brist på utbildad personal i fritidshemmet är en följd av att arbetet med fritidshemmets måluppdrag uppfattas som problematiskt. Intervjupersonerna uttrycker även en uppfattning att det finns en svag koppling till läroplanens mål i de aktiviteter som lärare i fritidshemmet erbjuder barnen under deras vistelse i fritidshemmet.

- Den tredje forskningsfrågan handlar om vilka kopplingar vi själva kan se utifrån intervjupersonernas uppfattningar av planeringstid och arbetet mot fritidshemmets måluppdrag. Resultatet utifrån deltagarnas uppfattningar visar att de som uppfattade att anställda inom fritidshemmet inte får tillräcklig med tid för planering, sedan fick problem med arbetet mot måluppdraget, under det att för dem som uppfattade att de hade tillräcklig med tid för planering, gick arbetet med måluppdragen betydligt bättre. Intervjupersonerna förmedlade även att tidsbristen är en följd av att det finns en svag koppling till måluppdragen avseende på de aktiviteter som fritidslärare erbjuder barnen. Den skillnad som framkommer i vår studie är att det inte är endast tidsbristen under planeringen som försvårar arbetet mot fritidshemmets måluppdrag, utan att problematiken med detta även är en följd av att det finns en dålig kollegial samverkan i fritidshemmet. Ytterligare en försvårande omständighet är att det finns brist på utbildad personal inom fritidsverksamheten.

Helhetsbilden som framträder utifrån intervjupersonernas uppfattningar kring planering och arbete mot fritidshemmets måluppdrag, är att trots att det finns en variation kring hur mycket tid fritidslärare har för planering och hur arbetet mot måluppdraget går till, så upplever sig anställda inom fritidshemmet behöva mer tid för planering för att kunna arbeta mot måluppdraget i full utsträckning.

6. Diskussion

Med hjälp av en fenomenografisk ansats har vi genomfört en studie där vi undersökt fritidslärares olika uppfattningar om planeringstid samt om denna tid för planering är tillräcklig för att anställda inom fritidshemmet skall kunna arbeta mot fritidshemmets måluppdrag. Inom detta avsnitt kommer vi att diskutera studiens resultat och koppla detta till tidigare forskningen samt övrig relevant litteratur.

6.1 Resultatdiskussion

Studiens resultat visar att intervjupersonerna i studien har olika uppfattningar kring fenomenet planeringstid och arbetet mot fritidshemmets måluppdrag. Med avsikt på tidsaspekten för planering förekommer det olika uppfattningar, det finns lärare som är nöjda med den tid de har för planering, medan andra lärare uppfattar sin planeringstid som otillräcklig. Även de fritidslärare som är nöjda med sin planeringstid har fortfarande uttryckt behovet av att få mer tid för planering.

Helhetsbilden som förmedlas av fritidslärarnas svar, är att anställda inom fritidshemmet behöver mer tid för planering. Att intervjupersonerna uppfattar sin planeringstid som otillräcklig kan ha flera bakomliggande orsaker. Fritidslärarna uttrycker att de oftast arbetar som resurser när andra lärare inte är närvarande på grund av sjukdom eller annan frånvaro. Detta gör att deras planeringstid försvinner. Vi kan koppla dessa resultat till tidigare forskning där både Andersson (2013) och Ann-Katrin Perselli och Assar Hörnell (2019) redovisat att då det finns behov för fritidslärarna att göra akuta inbrott i klassrum, inskränker detta planeringstiden för fritidslärarna.

Ornstein (1997) talar om olika komponenter som ligger till grund för hur man planerar en bra undervisning. Ornstein menar att anställda inom fritidshemsverksamheten behöver hitta olika sätt och metoder för att kunna bibehålla barnens intresse och deras vilja att delta i verksamheten. Dessa komponenter som anställda inom fritidshemmet kan ta stöd av i planeringen av en undervisning, är att försöka hitta sätt att utveckla undervisningen, ha relevanta mål med undervisningen etc. Då intervjupersonerna har uttryckt att de har bristfällig tid för planering, medför det att det kan vara svårt för anställda inom fritidshemmet att ha med alla nödvändiga komponenter för att kunna bedriva en bra undervisning, bibehålla barngruppens intresse etc.

Intervjupersonerna uttrycker att lärare har mer tid för den gemensamma planeringen än för den enskilda planeringen. Men de uttrycker fortfarande en tidsbrist gällande den gemensamma planeringen. Detta beror enligt intervjupersonerna på att det ägnas för stor del av tiden åt diskussioner kring barnen under fritidsverksamheten, om hur de kan hantera barn med särskilt stöd och på vilket sätt de kan hjälpa dessa barn och liknande. Då mycket av tiden under lärares planering går åt till barndiskussioner, så återstår det väldigt lite tid med att faktiskt gemensamt planera olika undervisningssituationer eller aktiviteter. Andersson (2013) är inne på liknande spår, då det tydligt framgår av intervjupersonernas svar från Anderssons avhandling att det under den gemensamma planeringen ägnas mycket tid åt att diskutera barn med särskilt stöd och väldigt lite kring planering av en undervisning.

Hjelte (2005) och Andersson (2013) är också inne på samma spår där de skriver om att det ägnas betydligt mer tid åt skolverksamheten som prioriteras framför fritidsverksamheten, eftersom lärare i fritidshem även får ansvara för arbetsuppgifter som berör skolverksamheten. Detta i sin tur inskränker lärares planeringstid. Även i Närvänens och Elvstrands (2014) studie lyfts att inskränkningen av planeringstiden beror på de dubbla arbeten som fritidslärare

har. Detta kan vi koppla till intervjupersonernas svar i våra intervjuer, då planeringstiden uppfattas som bortprioriterad av samma skäl, att de är ansvariga för skolverksamheten och därför inte får tillräcklig tid till planering, en tid som fritidslärarna i sin tur inte får tillbaka.

Enligt Pihlgren (2017) ska ansvaret främst ligga på rektorn gällande tilldelningen av planeringstid, men då vi har sett att längden på planeringstiden varierar utifrån intervjupersonernas svar, kan vi koppla det till Karin Lagers och Inger Brännbergs (2022) litteratur. Här skriver författarna att alla inte får samma tid för planering, utan att det varierar beroende på vilken verksamhet man är på, och även i vilken kommun man befinner sig i. Vidare tar Lager och Brännberg (2022) upp det faktum att tidsbristen för planering även beror på att skolledningen inte har tillräcklig kunskap om fritidshemmet för att effektivt kunna styra verksamheten. Detta är något som har framkommit i studiens resultat, då några fritidslärare säger sig uppleva en känsla av att rektorerna är mer insatta i skolverksamheten än fritidsverksamheten.

Vidare framkommer det i studiens resultat att några intervjupersoner har uppfattningen att rektorerna borde vara mer involverade under planeringstiden. Intervjupersonerna har också uttryckt att rektorerna inte i tillräcklig omfattning stämmer av och följer upp deras planering. Detta är något som intervjupersonerna skulle önska att rektorer gör då det kan leda till en rad positiva effekter. Informanterna förmedlar en bild av att rektorerna inte riktigt har ett intresse för fritidsverksamheten som de har för den övriga skolverksamheten vilket gör att lärare i fritidshemmet kan få en känsla av att de befinner sig i skuggan. Haglund (2018) beskriver i sin studie att rektorerna spelar en stor roll för att främja elevernas lärande genom att följa upp fritidslärares planering och undervisning och tack vare detta ses rektorns involvering under planeringstiden som något väsentligt. Utifrån intervjupersonernas svar i vår studie saknas till stor del rektorernas engagemang i de aktuella skolorna.

Under intervjun beskrev en av intervjupersonerna behovet av att ha ett nationellt mål angående planeringstid. Då skulle samtliga lärare i fritidshem få samma tid för planering och verksamheten skulle vara mer likvärdig gällande planeringstid.

Utifrån studiens resultat framkommer det även att intervjupersonerna har skilda uppfattningar gällande arbetet mot måluppdraget. Några av intervjupersonerna uppfattade det som att de klarade av att täcka stora delar av måluppdraget, men inte allt. Andra uttryckte att de endast klarade av att uppfylla inte mer än 20-30 % av fritidshemmets måluppdrag. Resultatet visar att intervjupersonerna som uppfattade att de uppfyller måluppdragen i en stor utsträckning, har lämplig tid för planering. Intervjupersonerna som endast uppfyller fritidshemmets måluppdrag i en liten utsträckning, upplever sig ha otillräcklig tid för planering.

De intervjupersoner som uppfattade sin tid för planering som otillräcklig beskriver även en problematik med att koppla aktiviteterna till fritidshemmets måluppdrag. En intervjuperson hävdar att det är omöjligt att koppla allt de gör till måluppdragen, då fritidslärare skulle behöva betydligt mer tid för att kunna realisera detta. Maria Hjalmarsson (2013) har i sin studie diskuterat att aktiviteter som lärare erbjuder elever i fritidshemmet ska vara kopplade till fritidshemmets måluppdrag. Men för att kunna göra detta, skulle lärare i fritidshemmet behöva betydligt mer tid för planering, vilket också uttrycks i vår studie.

Även intervjupersonerna som klarar av att uppfylla stora delar av måluppdragen, upplever sig behöva mer tid för planering för att de ska kunna täcka hela fritidshemmets måluppdrag. Helhetsbilden som förmedlas av intervjupersonernas svar är att trots variationen av

planeringstid, behöver lärare i fritidshemmet mer tid för planering för att kunna arbeta med fritidshemmets måluppdrag i full utsträckning. Detta är också något som har diskuterats i Haglunds (2018) etnografiska studie, där det påpekas att en av svårigheterna för fritidslärare att uppnå måluppdraget är tidsbristen, att eftersom anställda i fritidshemmet inte har tillräckligt med tid för planering, försvårar detta arbetet med måluppdragen.

Till skillnad från bristen på planeringstid, uppfattade vissa intervjupersoner att brist på utbildad personal och dålig samverkan påverkar fritidslärares arbete mot måluppdraget. Intervjupersonerna menar att då det inte finns tillräckligt med utbildad personal försvårar detta arbetet mot måluppdraget. De har även påpekat att den bristfälliga kollegiala samverkan påverkar arbetet mot måluppdraget, då intervjupersonerna upplever att det i vissa stunder blir för mycket att hantera och vill ha uppbackning av andra lärare i fritidshemmet. Detta kan vi koppla till tidigare forskning gjord av Ann-Katrin Perselli och Assar Hörnell (2019) där författarna i sitt resultat diskuterar att då det finns personalbrist i en verksamheten kan detta försvåra arbetet för fritidslärare att arbeta mot fritidshemmets måluppdrag. Vidare diskuterade Ann-Katrin Perselli och Assar Hörnell (2019) i sin studie att om samverkan inte fungerar kan detta ytterligare försvåra arbetet mot måluppdraget för dem som arbetar inom fritidsverksamheten.

Enligt globala målen (2017) bygger en hållbar utveckling på tre aspekter; "sociala", "miljö" och "ekonomiska". Ett av målen som förekommer är mål fyra som handlar om en god utbildning för alla. Enligt skolverket (2023) är mål fyra med i Agenda 2030 och är en global färdplan som syftar till ett hållbart samhälle. Vidare skriver Skolverket (2023); för att kunna uppnå mål fyra i Agenda 2030, måste det finnas tillgång till kvalificerade lärare, vilket är väsentligt för att kunna säkerställa utbildning med god kvalitet. Utifrån studiens resultat har vi sett en problematik gällande kvalificerade lärare, då det finns brist på utbildad personal, vilket försvårar arbetet för lärare mot fritidshemmets måluppdrag. I studiens resultat framträder också att det finns brist på utbildad personal, vilket försvårar för övriga utbildade fritidslärare att bidra till att förbättra kvaliteten på verksamheten och utbildningen.

6.2 Förslag till vidare forskning

Vårt examensarbete har handlat om fritidslärares olika uppfattningar om planeringstid, där anställda inom fritidshemmet uttryckt att man behöver mer tid för planering för att uppnå fritidshemmets måluppdrag. Vårt förslag till hur man vidare kan beforska detta område är att rikta fokus på rektorerna. Förslagsvis kan man genomföra en studie där man undersöker rektorernas uppfattningar kring planeringstiden för att ta reda på hur de ser på detta, varför det ser ut som det gör och vad kan det bero på, samt vad kan rektorerna göra för att erbjuda fritidslärarna bättre möjligheter till planering.

Referenslista

Andersson, B. (2013) *Nya fritidspedagoger - i spänningsfältet mellan tradition och nya styrformer*. Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Umeå universitet.

Ahrne, G, & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm. Liber.

Ackesjö, H., Lindqvist, P., & Nordänger, U. K. (2019) "Betwixt and Between": *Leisure-time Teachers and the Construction of Professional Identities*. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 63(6), 884-889.

Bell, J. (2014). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: studentlitteratur AB.

Bryman, A, (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber. Upplaga 2.

Dalen, M. (2015). *Intervju som metod* (2. uppl.). Malmö: Gleerups.

Globalamalen.se. (2017, 10-04) *Vad betyder hållbar utveckling?* Tillgänglig: <https://www.globalamalen.se/fragor-och-svar/vad-betyder-hallbar-utveckling/#:~:text=%E2%80%9DH%C3%A5llbar%20utveckling%20%C3%A4r%20en%20utveckling,m%C3%A5len%20innefattar%20alla%20tre%20dimensioner.>

Haglund, B. (2018). *Men dom flesta har en liknande situation: Ett narrativ om bristande personella resurser och omgivningens begränsade förväntningar*. V.36 (2). 75-92.
Tillgänglig: <https://tidsskriftetbarn.no/index.php/barn/article/view/4930/7575>

Hartman J. (2004). *Vetenskapligt tänkande - från kunskapsteori till metodteori*. (2:a upplaga). Studentlitteratur.

Hansen Orwehag, M. (2015). *Fritidspedagogiken och skolan*. I A. S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmet och skolan – det gemensamma uppdraget* (s. 41-67). Lund: Studentlitteratur AB

Hippinen Ahlgren, A. (2011). *Yrkesroll i förändring*. I A. S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmet – fritidslärarens uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. (s. 29-46). Lund: Studentlitteratur AB

Hjalmarsson, M. (2013). *Governance and Voluntariness for Children in Swedish Leisure-Time Centres: Leisure-Time Teachers Interpreting Their Tasks and Everyday Practice*. *International Journal for Research on Extended Education*, 1(1), 86-95

Hjelte, Jan (2005). *Samarbete i gränsland. Om relation och kommunikation i samarbete mellan skola och barnomsorg*. Umeå universitet: Print och Media

Krokmark, T. (2011). *Den tidlösa pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur AB

Kvale S, Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.

Lager, K och Brännberg, I. (2022). *Fritidspedagogiskt arbete - en bok om metodik*. Studentlitteratur.

Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Närvänen, A.-L., & Elvstrand, H. (2014). *På väg att (om)skapa fritidshemskulturer, om visioner, gränsdragningar och identitetsarbete*. Barn Nr (3) Norsk senter for barneforskning, 9-25. Tillgänglig:

https://www.researchgate.net/publication/341564689_Pa_vag_att_omskapa_fritidshemskulturer_Om_visioner_gransdragningar_och_identitetsarbete

Ornstein, A. C. (1997). *How teachers plan lessons*. The High School Journal; Chapel Hill, 80(4), 227- 237.

Patel, R. & Davidson, B. (2011) *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Pedagogvarmland.se. (2014, 15 februari). *Pedagogik med kaffekopp i hand*.

Tillgänglig: <https://pedagogvarmland.se/201402/pedagogik-med-kaffekopp-i-hand/>

Perselli, A.-K., & Hörnell, A. (2019). *Fritidspedagogers förståelse av det kompletterande uppdraget*. V.37 (1). 63-79. Tillgänglig:

https://www.researchgate.net/publication/345468109_Fritidspedagogers_forstaelse_av_det_kompletterande_oppdraget (PDF) Fritidspedagogers förståelse av det kompletterande uppdraget

Pihlgren, A. (2017). *Fritidshemmets mål och resultat : Att planera och utvärdera*. Lund: Studentlitteratur

Saar, T./Löfdahl, A./Hjalmarsson, M. (2012). *Kunskapsmöjligheter i svenska fritidshem*. Nordisk Barnehageforskning. Vol. 5, Nr 3, pp. 1–13. Tillgänglig:

<https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/47/47>

Skolinspektionen. (2010). *Kvalitet i fritidshem*. Hämtad från

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-ochrapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/Kvalitet-i-fritidshem/>

Skolverket, (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet - lgr 22*.

Upplaga 1:2, Stockholm: Skolverket. Tillgänglig:

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2022/laroplan-for-grundskolan-for-skoleklassen-och-fritidshemmet---lgr22>

Skolverket. (2022). *Utbildning viktigt för att nå målen för hållbar utveckling*. Tillgänglig:

<https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/hallbar-utveckling-och-miljo/agenda-2030-utbildning-och-hallbar-utveckling#:~:text=Utbildning%20viktigt%20f%C3%B6r%20att%20n%C3%A5%20m%C3%A5len%20f%C3%B6r%20h%C3%A5llbar%20utveckling&text=Det%20%C3%A4r%20ett%20av%20m%C3%A5len.milj%C3%B6m%C3%A4ssigt%20och%20ekonomiskt%20h%C3%A5llbar%20v%C3%A4rld>

Skolverket, (2014). *Fritidshem*. Skolverkets allmänna råd med kommentar. Tillgänglig:

<https://www.skolverket.se/getFile?file=3301>

Uljens, M. (1989). *Fenomenografi – forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.

Tillgänglig som PDF:

https://www.researchgate.net/profile/Michael-Uljens/publication/320930512_Fenomenografi_-_forskning_om_uppfattningar/links/5a031213a6fdcc6b7c9c1d48/Fenomenografi-forskning-om-uppfattningar.pdf

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed* (Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vilarare.se. (2021, 8 december) *Granskning: nio av tio lärare i fritidshem har för lite planeringstid*. Tillgänglig:
<https://www.vilarare.se/fritidspedagogik/planeringstid/nio-av-tio-fritidslarare-har-for-lite-planeringstid>

9. Bilagor

9.1 Samtyckesblankett

Hej! Våra namn är Filip Opasinov och Viola Zander och är två stunder på Göteborgs Universitet och läser grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem. Vi håller på att skriva vårt examensarbete nu och behöver frivilliga intervjupersoner som kan tänka sig delta i vår studie.

Det vi söker är ett godkännande samtycke från dig att delta i denna studie där svaren kommer att användas i vårt examensarbete. Vi vill påpeka att dina personuppgifter såsom ditt namn inte kommer att användas i studien utan vi kommer att istället använda fiktiva namn när vi använder citat från dig. Dina svar och din medverkan i vår studie är väsentlig för att kunna utföras. Vi skulle uppskatta det väldigt mycket om du skulle ta din tid för att delta i vår studie. Vi har bestämt oss för att genomföra intervjuer i vårt examensarbete och intervjuerna har vi tänkt genomföra då det passar er som bäst då vi vet att ni kan ha ont om tid. Svaren som vi kommer att få från intervjuerna kommer att ENDAST användas i vårt examensarbete och inget annat. Vi vill även göra er medvetna om att när arbetet är klart och godkänt, kommer den att publiceras i GUPEA. Självklart får ni även neka deltagandet i denna studie, som sagt, detta är ett frivilligt deltagande men vi skulle uppskatta det väldigt mycket om ni kunde delta i vårt examensarbete. För att få ett godkänt samtycke för ert deltagande i denna studie kommer vi be er skriva under med era namn här nedan:

Namn:

Har ni övriga frågor, ta gärna kontakt med genom följande mailadresser;

filip.opasinov@gmail.com

viola.zander2000@gmail.com

9.2 Intervjuguide

Uppvärmningsfrågor:

Hur ser en normal dag ut för dig som fritidslärare?

Vad skulle du säga är det mest positiva med att arbeta som fritidslärare?

Vad var det som gjorde att du ville bli en fritidslärare?

Hur länge har du arbetat som fritidslärare?

Har du arbetat på denna verksamhet hela tiden eller har du arbetat på andra ställen? I så fall i vilket område?

Har du något praktiskt estetiskt ämne som du undervisar i eller är det endast fritidshem? I så fall, vilket?

Vilka uppfattningar har lärare i fritidshemmet om sin planeringstid?

- Skulle du kunna berätta för mig vad du tänker på när du hör "planeringstid" och hur uppfattar du din egen planeringstid?

- Hur används planeringstiden? (Effektiv/ej effektiv?) Vilket innehåll planeras? Vad styr planeringen?
- Hur skulle ni beskriva den mängd planeringstid som ni har? Är det lagom mycket? Önskar ni mer? Hur mycket planeringstid skulle vara lagom för dig? Berätta mer.
- Hur många dagar i veckan har ni planering? Är det tillräckligt med många antal dagar för planering tycker du? Varför/varför inte?
- Om ni tycker att ni inte får tillräckligt med tid för planering, vad kan detta bero på tror ni?
- Är det rektorns ansvar att se till att ni får mer planeringstid eller tror ni att det ligger på er själva att efterfråga efter mer tid för planering?
- Vilka positiva aspekter ser ni med planeringstiden?
- Upplever ni att ni har en god samverkan med rektor under planeringstiden, följde de upp era planeringar på något vis? I så fall på vilket sätt?
- Uppfattar ni planeringstiden att den prioriteras? Varför/varför inte?

Vilka uppfattningar har lärare i fritidshem om arbetet med fritidshemmets måluppdrag?

- Hur stor mängd av styrdokumentet hinner ni planera under planeringstiden?
- Upplever ni att ni kan nå upp till alla krav och uppdrag som våra styrdokument vill med den planeringstid som finns tillgänglig på verksamheten?
- Om inte ni upplever att ni kan nå upp till kraven, vad kan det beror på tror ni?
- Upplever ni att ni kan förbättra verksamhetens kvalitet med hjälp av den planeringstid som finns tillgänglig hos er? På vilket sätt, i så fall, berätta mer!

